

THE EVALUATION OF PROGRESS OF BODY PARAMETERS IN BELGIAN SHEPHERD GROENENDAEL AND TERVUEREN IN CZECH REPUBLIC IN 1999 – 2006

Vágenknechtová M., Hošek M.

Department of Animal Breeding, Faculty of Agronomy, Mendel University of Agriculture and Forestry in Brno, Zemedelska 1, 613 00 Brno, Czech Republic

E-mail: xvagenkn@node.mendelu.cz

ABSTRACT

The aim of this study was to make the result database of breeding and to localize the selection of breeding of Belgian shepherd – tervueren and groenendael in Czech Republic. Our aim was concentrated to basic body measures (stick-measure, body length and index of frame). 81 results of groenendael and 222 results of tervueren were evaluated. The basic linear model (GLM), the effects of sex, the year of birth and varieties were used for evaluation. During the analysis of dog exterior it was found that tervueren females (59.43 cm) were taller in average of about 0.9 cm than females of groenendael (58.53 cm). The height of groenendael females was close to the standard (58 cm).

Groenendael males (63.44cm) were taller in average of 1.4 cm and tervueren males (63.77 cm) were taller in average of 1.8 cm when the standard stick measure is 62 cm. These facts were induced by the breeders preferences of taller males. Effect of the year of birth had an influence on index of frame and body length however sex had not. The difference between both sexes was statistically high significant ($P \leq 0.01$) in body length and withers height but there were not found significant differences between the years. The results show us balance in population and in varieties. The basic body measures were in balance with the breeding selection. The breeding selection is sufficient for body measures in groenendaels and tervuerens. It need not to implement any proceeding measures.

Key words: Belgian shepherd, tervueren, groenendael, exterior, index of frame, body length, withers height

Acknowledgments: The research has been supported by project of MSMT of the Czech Republic - MSM 6215648905.

ÚVOD

Belgický ovčák je jedno z plemen ovčáckých psů, které vzniklo na přelomu 19. a 20. století v Belgii. Postupem času se ustálilo na čtyřech varietách, které se jmenují: groenendael, lakenois, malinois a tervueren.

Roku 1891 bylo vytyčeno několik znaků plemene, což byla kohoutková výška 50 – 55 cm, srst dlouhá, hrubá a hladká, barva černá, žíhaně hnědá, tmavošedá a žlutá (Andrews - Cloutt, 1986).

Během let 1939 – 1945 byla Evropa sužována 2. světovou válkou a vzhledem k nevhodným podmínkám byl chov značně ztížen. Na konci 2. světové války přijímali chovatelé opatření, jak s chovem dále pokračovat.

Standard byl obnoven 21. října 1945 a upravoval standard z února roku 1920. Barevné rozdíly a plemenitba mezi různými barvami a typy srsti byla znovu povolena. Jen kohoutková výška musela být změněna, a to 60 až 66 cm pro psy a 56 až 62 cm pro feny (Bossi, 1990).

V roce 1978 FCI uznala následující barvy (variety):

- groenendael – černá, dlouhá srst,
- tervueren – všechny odstíny červené a šedé s černou maskou, dlouhá srst,
- malinois – červenohnědá, krátká srst,
- lakenois – červenohnědá, hrubá srst (Bossi, 1990).

Práce se bude zabývat pouze dlouhosrstými varietami a to groenendaelem a tervuerenem.

Práce se snaží zmapovat chov v ČR v oblasti exteriéru a poskytnout tak tyto informace pro další práci chovatelů.

Sledované znaky exteriéru

Rozměry těla

Na psovi se měří kohoutková výška a délka těla. Měření se provádí hůlkovou mírou na dřevěné desce při popisných přehlídkách (Pisarčíková, 2004). Tělesné rozměry jsou dědičně polygenně (Dostál, 2007). K měření se používá hůlková míra (Procházka, 1994).

Kohoutková výška

Což je délka kolmice spuštěné z nejvyššího bodu kohoutku psa na podložku (Procházka, 1994).

Standard uvádí: ideální výška psa plemene Belgického ovčáka je 62 cm a to v intervalu 60 – 66 cm a u feny 58 cm s rozmezím 56 – 62 cm. Za vadu je považována jakákoli výška mimo těchto intervalů (Anonym 1, 2001).

Délka těla – délka trupu

Délku trupu měříme od předního výběžku kosti prsní k sedacímu hrbolu příslušné strany (Procházka, 1994). Belgický ovčák má mít délku těla shodnou s kohoutkovou výškou, chybou je pokud délka přesáhne kohoutkovou výšku (Anonym 1, 2001)

Index tělesného formátu – tělesný rámec

Index formátu se vypočítává z kohoutkové výšky dělené délkou trupu (Procházka, 1994)

Belgický ovčák je pes kvadratického rámce, neboli čtvercového formátu těla. Poměr kohoutkové výšky ku délce trupu je roven jedné, za vadu je považován nekvadratický formát těla. (Anonym 1, 2001).

MATERIÁL A METODIKA

Vymezení srovnávací základy

Byla zpracována data na podkladě plemenné knihy belgických ovčáků a výsledků uchovnění.

Do databáze bylo zařazeno celkově 81 groenendaelů a 222 tervuerenů, kteří prošli uchovněním v letech 2001 - 2008. Srovnání bylo provedeno podle ročníku narození a variety a podle pohlaví.

Hodnocené znaky

Exteriér dle znaků:

Kohoutková výška – měřeno hůlkovou mírou v nejvyšším bodě hřebenu lopatky, měřených při popisných přehlídkách KCHBO

Délka těla – měřeno hůlkovou mírou od ramenního kloubu po sedací hrbol, měření proběhlo při popisných přehlídkách KCHBO

Z těchto dvou měř byl spočítán tělesný rámec (délka těla/ kohoutková výška) = formát těla.

Statistické zpracování dat

Databáze byla zpracována v programu Microsoft Office Excel.

Jednotlivá data byla zpracována v programu Statsoft STATISTICA verze 8.

U databáze byla zjišťována lineární vztahy mezi základními sledovanými znaky (kohoutková výška, tělesný formát, index formátu těla) variety, rokem narození, pohlaví.

Data byla vyhodnocena lineárním modelem s pevnými efekty (GLM):

$$y_{ijkl} = \mu + a_i + b_j + c_k + d_{ijkl}$$

Kde:

μ = celkový průměr

a_i = efekt pohlaví ($i = 1,2$)

b_j = efekt roku narození ($j = 1,2,\dots,19$)

c_k = efekt variety ($k = 1,2$)

d_{ijkl} = reziduální efekt

VÝSLEDKY

Tělesné rozměry - kohoutková výška u groenendaelů

Podíváme-li se na průměrné výsledky výšky (graf 1) vidíme, že ve všech námi sledovaných ročnících se pohybujeme průměrem ve standardní kohoutkové výšce. Feny se v ročnících 2000 až 2004 blíží ideálu, který je 58 cm. U psů je chovateli preferována výška nad ideálem (62 cm), což se odráží i na průměrné výšce, která je u předvedených psů 63,44 cm.

Jak ukazuje tabulka 1, statisticky průkazné jsou rozdíly mezi fenami a psy.

Tab. 1 Statistická průkaznost kohoutková výška BOG (pohlaví)

pohlaví	F	P
F		0,000109
P	0,000109	

Průkazné / neprůkazné

Tělesné rozměry – délka těla u groenendaelů

Jak je patrné z grafu 2, u průměrné délky těla sledovaných ročníků jsou větší rozdíly než u kohoutkové výšky. Přesto se ale pohybuje v rozmezí udávaném standardem. Průměrná délka u fen je 58,72 cm. Výjimkou byly ročníky 2005 (61,50 cm) a 1997 (63,00 cm, jedna fena) kde průměr dosáhl nebo překročil horní povolenou hranici. Délka těla se jinak pohybuje okolo 58 cm, avšak s větším rozptylem než je tomu u kohoutkové výšky.

U psů je průměr 63,3088 cm což je 1 cm nad ideálem. Podíváme-li se na výsledky jednotlivých ročníků, jsou zde viditelné větší rozdíly mezi jednotlivými ročníky. Ročník 2000 má průměrný výsledek 60 cm, což je dolní hranice, naproti tomu ročníky 2002 a 2005 se pohybují těsně pod horní hranicí délky těla.

Statistická průkaznost je uvedena v tabulce 2.

Tab. 2 Statistické průkaznosti délka těla BOG (pohlaví)

pohlaví	1	2
F		0,000109
P	0,000109	

Průkazné / neprůkazné

Tělesné rozměry – formát těla u groenendaelů

Formát těla neboli tělesný rámec je u BOG dalším ukazatelem tělesné stavby. Průměrný tělesný rámec u námi sledované populace je 1,0012, což se velmi blíží ideálu, který se rovná 1. Tato hodnota je shodná jak pro psy, tak pro feny, podíváme-li se na výsledky pohlaví (graf 2), tak celkový průměr u fen je 1,0033 a u psů je 0,9983

Tento znak nebyl u belgických ovčáků nikdy hodnocen, i když je na výstavách a při chovu značně sledován, požadavek je kladen na co nejkratší formát, bez ohledu na možné důsledky. Vyskytují se zvířata, která mají tento index i kolem 0,90, což lze považovat za velmi rizikové pro další chov a využití těchto zvířat ve sportu.

Statisticky nebyl prokázán rozdíl mezi jednotlivými ročníky ani pohlavími.

Tělesné rozměry – kohoutková výška u tervuerenů

V námi sledovaných ročnících bylo změněno celkem 210 jedinců, z toho bylo 94 psů a 116 fen.

U psů byl průměrný výsledek 63,7447 cm, což je 1,7447 cm nad ideální výškou pro psa. Celkově u psů je vidět snaha chovatelů vybírat pro chov vyšší zvířata. Podíváme-li se na průměry, tak od ročníku 1999 se nám pohybují dokonce nad 64cm (výjimkou je zde ročník 2005 s průměrem 63,92 cm a ročník 2005 kde se průměr pohybuje těsně pod ideální výškou). Vývoj tělesných rozměrů vidíme u grafu 1.

U fen je průměrná výška 59,44 cm což je také mírně nad ideálem. Prohlédneme-li si průměry jednotlivých ročníků, zjistíme, že nejvyšším ročníkem je ročník 2001, který má průměrnou výšku u fen 60,12 cm. Nejnižším ročníkem je 1998, kdy průměr je 57,63. Zde je vidět snaha chovatelů o menší feny, kohoutková výška postupně, i když nevýrazně klesá. Naproti tomu u psů kohoutková výška spíše stoupá.

Statisticky je průkazný rozdíl mezi kohoutkovými výškami u jednotlivých ročníků psů a fen, ale jednotlivé ročníky stejného pohlaví se statisticky neliší. Statisticky průkazné výsledky uvádím v tabulce 3.

Tab. 3 Průkaznosti kohoutková výška u BOT (pohlaví)

pohlaví	P	F
P		0,000009
F	0,000009	

Průkazné / neprůkazné

Tělesné rozměry – délka těla u tervererů

Jak nám ukazuje graf 2 průměrná délka těla je u psů 63,38 cm a u fen 59,52 cm, což je mírně nad ideálem. V tomto znaku jsou větší rozdíly mezi jednotlivými ročníky než u kohoutkové výšky, stále ale v mezích daných standardem.

Průkazné výsledky vidíme v tabulce 4.

Tab. 4 Statistická průkaznost délka těla u BOT (pohlaví)

pohlaví	P	F
P		0,000009
F	0,000009	

Průkazné / neprůkazné

Tělesné rozměry – formát těla u tervererů

Formát těla je třetí námi sledovaný rozměr. Psi dosáhli v námi sledovaných ročnících průměru 0,9948, což se blíží ideálu a fen byl průměr 1,0016. Ideální formát je roven 1.

Hlavně u psů pozorujeme značnou snahu chovatelů chovat co nejkratší jedince. Zde vidíme hrozící nebezpečí pro další chov, protože neustálé zkracování může vést k problémům a zdravotním potížím. Feny této snaze prozatím odolávají, tělesný rámec těsně nad hodnotou 1 se nám jeví jako ideální zejména pro chovné feny. Vývoj jednotlivých ročníků je uveden v grafu 3.

Mezi jednotlivými ročníky ani mezi pohlavími nebyla zjištěna statistická průkaznost.

Srovnání kohoutkové výšky

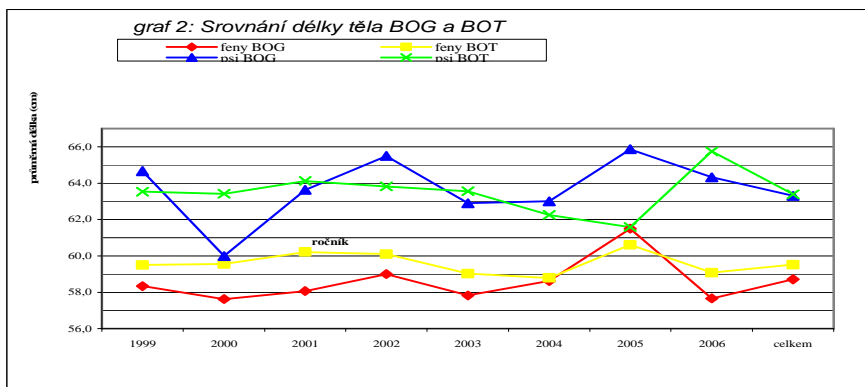
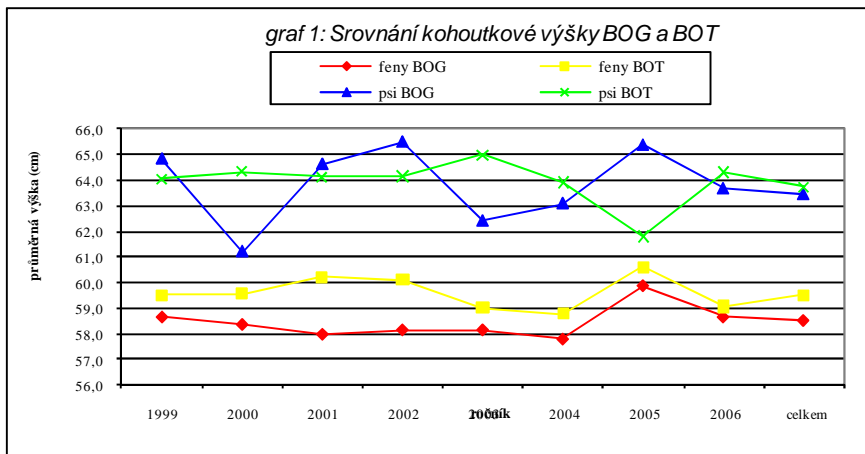
Jak ukazuje graf 1 výraznější rozdíly jsou viditelné u fen, kdy feny variety terverer jsou průměrně vyšší o 1cm než feny groenendaelů. U psů je výška srovnatelná. Je jasné vidět snaha chovatelů chovat psy, kteří jsou větší než je standardem stanovený ideál, což pro psy je 62 cm, a to u obou variet.

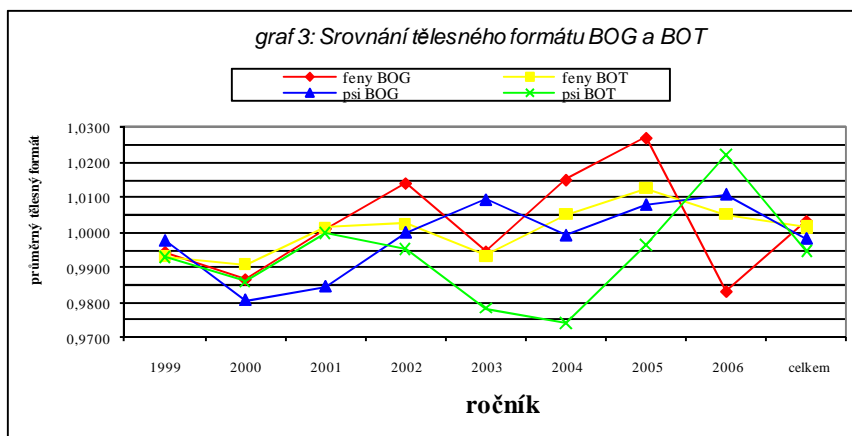
Srovnání délky těla

Při pohledu na graf 2 zjistíme, že výsledky jsou vyrovnanější, co se týká srovnání variet, jinak jsou výsledky rozptýlenější. Délka u psů je srovnatelná u obou variet, u fen je délka větší u variety terverer, což odpovídá výsledkům kohoutkové výšky (když je vyšší kohoutková měla by být větší i délka těla). Výsledky jsou statisticky neprůkazné.

Srovnání tělesného formátu

Jak ukazuje graf 3. V tělesném rámci je celkově jen velmi malý rozdíl mezi varetami. Kdy feny obou varet jsou jen velmi nepatrně nad ideálem a psi jak BOG tak i BOT nepatrně pod ideálem. Jedná se tedy o takřka ideální stav a je vidět, že snaha chovatelů chovat kvadratická zvířata tak, jak požaduje standard se nám v ČR daří.

ZÁVĚR

Belgický ovčák vznikl na konci 19. století a do České republiky byl poprvé importován v roce 1978.

Belgický ovčák se chová ve čtyřech varietách. Práce se zabývala vyhodnocením chovu variety groenendaelů a tervuerenů.

V práci byly zpracovány výsledky bonitací 81 groenendaelů a 222 tervuerenů.

Z výsledků vyplývá, že obě populace jsou exteriérově vyrovnané, jak spolu navzájem, tak uvnitř jednotlivých variet.

Při vyhodnocení exteriéru bylo zjištěno, že feny tervuerena jsou průměrně o 0,9 cm větší než feny groenendaela, které se pohybují v těsné blízkosti ideálu (58 cm). U psů byla vidět preference větších jedinců a průměry se pohybovaly častěji 1 – 2 cm nad ideálem (62 cm). U výsledků délky a tělesného formátu nebyly rozdíly tak výrazné a byli zde vidět větší rozdíly výsledků u jednotlivých ročníků.

Ze sledování vyplývá, že ve sledovaném období byly tělesné rozměry stálé, tzn. že uplatňovaný selekční tlak je dostatečný pro udržení požadovaných tělesných rozměrů u groenendaelů i tervuerenů a není potřeba přijímat žádná opatření ke změně tohoto stavu.

LITERATURA

Andrews, J., Cloutt, J.(1986): The Belgian Shepherd Dog

Bossi, E. (1989):The Belgian Shepherd Dog and its History,

Bossi, E. (1990): Geschichte und Standard des Belgischen Schäferhundes

Dostál, J. (2007):Genetika a šlechtění plemen psů, Dona České Budějovice, ISBN 978-80-7322-104-1

Pisarčíková, H. (2004): 20 LET CHOVOU BO V ČR, Zpravodaj klubu chovatelů belgických ovčáků, 4/04

Procházka, Z. (1994):Chov psů, vydáno vlastním nákladem autora, Brno, str. 16, ISBN 80-209-0015-2
Standard plemene číslo 15/2001 (Anonym 1), (2001): Generální sekretariát FCI, Belgie 10str.